Табл. Зведена таблиця підходів до стрес-тестування банків

Методи стрес-тестування (МВФ та Світовий банк)	Підхід Базеля II	Стрес-тестування банків в Україні
Аналіз ймовірнісно невизначених подій	Метод еластичностей	Сценарний аналіз
Аналіз найбільш імовірних подій	Метод оцінки втрат	Аналіз чутливості
Аналіз помірно несприятливих подій	Сценарний метод	
Аналіз надзвичайних подій, "виняткових, але можливих"	Індексний метод	
	Мікропруденціальний аналіз	
	Макропруденціальний аналіз	

Висновки. Світова фінансова криза 2008-2009 рр. і тривалий етап посткризового відновлення 2010-2012 рр. посилили актуальність розробки ефективних методів оцінювання рівня вразливості банківських систем в умовах мінливої макроекономічної ситуації. Проаналізувавши наведені вище підходи до стрес-тестування у світі та Україні зокрема, можна зрозуміти, що їх потрібно більше детально вивчити та запровадити в повсякденну практику моніторингу діяльності банків. Українській банківській системі потрібно перейняти світовий досвід у проведенні стрес-тестування як ефективного інструменту запобігання системним кризам, притаманним банківській діяльності в умовах посилення волатильності фінансових ринків.

Література

1. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework. Bank for International Settlements (BIS). – June 2004. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf
2. Basel Committee on Banking Supervision. Peer review of supervisory authorities' implementation of stress testing principles. – April 2012. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.bis.org/publ/bcbs218.pdf.
3. José Viñals. Macrofinancial Stress Testing – Principles and Practices / José Viñals // The Monetary and Capital Markets Department International monetary fund. – August 22, 2012. – S. 6. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2012/082212.pdf
4. Банн Ф. Стресс-тестирование как метод оценки системных рисков / Ф. Банн // Банки: мировой опыт. – 2006. – № 1. – С. 33-35.
5. Житний П.Є. Світова практика стрес – тестування у банках України / П.Є. Житний, С.М. Шаповалова, Г.М. Карамишева // Вісник Української академії банківської справи Науково-практичний журнал. – 2011. – № 1 (30). [Електронний ресурс]. – Доступний з http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VUABS/2011_1/30_03_08.pdf
6. Івасів І.Б. Макроекономічне стрес – тестування банків: сутність, підходи та основні етапи / І.Б. Івасів, А.В. Максимова // Фінанси, облік і аудит. – 2011. – № 18. – С. 76. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://archive.nbuv.gov.ua/portal / soc_gum/foa/2011_18/18_08.pdf
7. Ковалев П.П. Сценарный анализ. Структура метода / П.П. Ковалев // Управление финансовыми рисками. – 2007. – № 1. – С. 2-21.
8. Кудрявцева М. Что тестирует стресс-тест / М. Кудрявцева. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://www.rcb.ru/rcb/2006-02/7432/
9. Пашковская И.В. Стресс-тестирование как метод обеспечения устойчивости банковской деятельности / И.В. Пашковская // Банковские услуги. – 2004. – № 4. – С. 4-26.
10. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України: положення, затверджене постановою Правління НБУ від 06.08.2009 р., № 460. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09
11. Тавасиев А.М. Специальные антикризисные меры в механизмах банковского управления / А.М. Тавасиев // Банковское дело. – 2006. – № 4. – С. 13-20.

Лучакивский А.О. **Современные подходы к стресс-тестированию банков**

Проанализированы существующие подходы к проведению стресс-тестирования в банках и исследовано влияние мирового финансового кризиса на разработку новых методик стресс-тестирования банковских учреждений с учетом рекомендаций Базельского комитета по банковскому присмотру.

Ключевые слова: стресс-тестирование, риск-менеджмент, коммерческий банк, финансовый кризис, Базель II, финансовый кризис, банковские риски.

Luchakivskyy A.O. **Current approaches of stress-test in banks**

The article analyzes existing approaches to stress – testing in banks and the effect of the global financial crisis on developing new methods for stress testing of banks, taking into account the recommendations of the Basel Committee on Banking Supervision.

Keywords: methods of stress – testing, risk management, commercial bank, financial crisis.

УДК 330.341.1:332.155:657

Доц. Р.П. Підлипна, канд. екон. наук – Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙ

Серед зарубіжних методик проведення аналізу інноваційної діяльності для підприємств різних сфер діяльності розглянуто один з основних напрямів – аналіз ефективності інновацій, який характеризується системою показників, що відображають кінцеві результати реалізації, а також співвідношення результатів і витрат, обумовлених розробкою, виробництвом і експлуатацією нововведень. Розглянуто особливості визначення економічної ефективності інновацій.

Ключові слова: інноваційна діяльність, підприємство, ефективність інновацій, показники ефективності, дохід, витрати.

Вступ. Жорсткі умови потребують підвищення інноваційної активності суб'єктів господарювання, що пов'язано з необхідністю трансформації системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю.

Питання щодо формування теоретичної бази й організації економічного аналізу інноваційної діяльності підприємств розглянуто в працях російських і білоруських вчених: П.Л. Віленського, О.Н. Волкової, В.М. Глазунова, Д.А. Єндовицького, І.В. Журавкової, Є.І. Крилова, Г.І. Крилової, В.Н. Лівшиц, У.Е. Миккова, С.О. Москвіна, А.Д. Шеремета та ін.

Визнаючи вагомий внесок попередників у вирішення комплексу концептуальних і методичних питань інноваційної діяльності, встановлено використання зарубіжного досвіду без врахування специфіки вітчизняних суб'єктів господарювання. Відсутність комплексних теоретико-методологічних розробок із проблем бухгалтерського обліку та економічного аналізу інноваційної діяльності перешкоджають вирішенню проблеми створення системи обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю промислових підприємств щодо підвищення ефективності управління з метою реалізації технічного та соціально-економічного ефекту інноваційної діяльності, що потребує подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Серед зарубіжних методик проведення аналізу інноваційної діяльності можна виділити такі чотири основні напрями:

- аналіз ефективності інновацій;
- розрахунок нормативної собівартості для визначення порівняльно-аналітичних показників ефективності інновацій;
- аналіз взаємозв'язків між показниками ефективності інноваційних проектів і показниками ефективності господарської діяльності;
- аналіз впливу інновацій на ефективність виробничої діяльності підприємства.

Розглянемо перший напрям. Перший напрям аналізу – ефективність інновацій – характеризується системою показників, що відображають кінцеві результати реалізації, а також співвідношення результатів і витрат, обумовлених розробкою, виробництвом і експлуатацією нововведень.

Особливостями визначення економічної ефективності інновацій визначено:

1. Під час оцінювання ефективності інновацій необхідно враховувати не лише загальну масу доходу (корисного результату), який можливо отримати за весь термін корисного використання нововведення, але і його приріст, порівняно з аналогом.

Виконання цієї вимоги означає, що під час техніко-економічного обґрунтування вибору найкращого здійснення інновацій потрібно виходити як з теорії порівняльної оцінки ефективності, так і з теорії абсолютної ефективності. Базуючись на теорії порівняльної ефективності, відбирають найкращий варіант з-поміж можливих, а потім проводять розрахунок оцінкових показників абсолютної ефективності інновацій.

Порівняльна оцінка ефективності нововведення необхідна не тільки для відбору якнайкращого варіанта з-поміж можливих, але й для визначення його впливу на економічні показники господарської діяльності підприємства.

2. Під час оцінювання ефективності інновацій автори [1, с. 345-349; 3, с. 139] рекомендують розрізняти: розрахунковий рік впровадження, перший рік після закінчення нормативного терміну освоєння нововведення, початковий рік терміну корисного використання інновацій, термін корисного використання нововведення, останній рік терміну корисного використання інновацій.

Як розрахунковий рік приймається другий або третій календарний рік серійного випуску нової продукції або другий рік використання нової технології, нових методів організації управління, виробництва, праці. Оскільки одноразові витрати на реалізацію нововведень можуть здійснюватися протягом багатьох років, то під час оцінювання ефективності інновацій всі витрати (поточні та одноразові), а також результати, наводяться до розрахункового року за допомогою як коефіцієнтів дисконтування, так і коефіцієнтів приросту.

3. Під час оцінювання ефективності нововведень відбувається відбір найкращого варіанта з-поміж можливих. Забезпечується порівнянність різних варіантів за обсягом виробництва нової продукції (робіт), за якісними, соціальними та екологічними факторами.

За базу для порівняння приймаються:

- на етапі формування портфеля НДДКР при прийнятті рішення про постановку на виробництво нововведення – показники кращої вітчизняної або зарубіжної техніки, яка може бути куплена у необхідній кількості або розроблена і проведена на основі ліцензії на вітчизняних підприємствах.

За відсутності аналогів для порівняння і неможливості використання даних про зарубіжні аналоги як база для порівняння приймаються показники кращої вітчизняної техніки:

- на етапі формування планів з освоєння нововведення – показники замінюваної техніки (аналога);
- на етапі техніко-економічного обґрунтування вибору кращого варіанта потрібно дотримувати як державний підхід, так і підхід, що враховує інтереси виробників і інвесторів, що передбачає:

1) оцінку ефективності з урахуванням супутніх позитивних і негативних результатів у інших видах економічної діяльності, включаючи соціальну, екологічну і зовнішньоекономічну сфери;
2) проведення розрахунків економічної ефективності всього циклу розробки і реалізації інновацій, включаючи НДДКР, освоєння, серійне виробництво і період експлуатації;
3) застосування в розрахунку системи економічних нормативів (витрат, оподаткування, плати за землю, відрахувань до соціальних фондів і страхування професійних ризиків, розрахунків з банками за кредити, нормативів перерахунку валютної виручки та ін.);
4) розрахунок показників ефективності, що відображають вплив інновацій на державний інтерес (через систему податків), інтереси виробника і споживача.

Під час оцінювання ефективності інновацій витрати і результати, що здійснюються і отримуються до початку розрахункового року, множаться на коефіцієнт приросту, а після звітного року – на коефіцієнт дисконтування. Приведення витрат, що відносяться до різних періодів, до розрахункового року здійснюється тільки за умови визначення оцінкових показників ефективності з метою прийняття рішення про доцільність реалізації нововведення.

Рекомендований проф. Є.І. Криловим метод оцінювання ефективності інновацій ґрунтується на теорії як порівняльної, так і абсолютної ефективності капітальних вкладень [4, с. 306-310]. Для цього необхідний одночасний розрахунок рівневих і приростних показників ефективності нововведення. При цьому приріст ефективності визначається як порівняно з аналогом, так і з рівнем ефективності, досягнутим підприємством за період, що передує реалізації нововведення.

4. Метод оцінювання ефективності інновацій повинен базуватися на системі оцінкових показників, що враховують державні інтереси, інтереси творців, виробників, споживачів і бюджету.
5. Методи оцінювання ефективності інновацій повинні включати показники, що відображають інтегральний (загальний) ефект від створення, виробництва та експлуатації нововведень.

Такий підхід дає змогу не лише дати узагальнювальну (комплексну) оцінку ефективності нововведення, але й визначити внесок кожного з учасників інноваційної діяльності у цю ефективність.

6. Для оцінки ефективності нововведень застосовуються як методи дисконтування, так і методи компаундингу і ануїтету. У цьому випадку з'являється

можливість розрахувати економічний ефект за кожним роком корисного використання інновації і оцінити значення показників ефективності господарських процесів, які відбуватимуться в економіці.

7. Під час оцінювання ефективності інновацій потрібно виходити з можливості використання двох норм доходу на капітал. Одну з них доцільно використовувати для приведення одноразових витрат до розрахункового року. За своїм значенням вона повинна відповідати нормі прибутку, яку гарантує банк власнику грошових коштів, покладених на депозитний рахунок.

Друга норма доходу на капітал використовується для узгодження інтересів інвесторів і виробників нововведення.

Висновки. Таким чином, розглянувши існуючі напрями проведення аналізу інноваційної діяльності підприємств, встановлено, що ця методика аналізу заснована на використанні комплексної системи показників із визначенням впливу впроваджених інновацій на основні показники діяльності. Цю методику можна використати в практиці українських підприємств з урахуванням особливостей формування інформаційної бази для проведення аналізу інноваційної діяльності.

Література

1. Волков О.І. Економіка і організація інноваційної діяльності / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. / за ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К. : Вид. дім "Професіонал", 2004. – 448 с.

2. Ендовицкий Д.А. Инвестиционный анализ в реальном секторе экономики / Д.А. Ендовицкий. – М. : ОАО "Типография "Новости", 2003. – 353 с.

3. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навч. посібн. / Н.В. Краснокутська. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 400 с.

4. Крылов Э.И. Анализ эффективности инвестиционной и инновационной деятельности предприятия : учебн. пособ. / Э.И. Крылов, В.М. Власова, И.В. Журавкова. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 2003. – 608 с.

Подлипная Р.П. **Особенности определения экономической эффективности инноваций**

Среди зарубежных методик проведения анализа инновационной деятельности для предприятий разных сфер деятельности рассмотрено одно из основных направлений – анализ эффективности инноваций, который характеризуется системой показателей, отображающих конечные результаты реализации, а также соотношения результатов и расходов, обусловленных разработкой, производством и эксплуатацией нововведений. Рассмотрены особенности определения экономической эффективности инноваций.

Ключевые слова: инновационная деятельность, предприятие, эффективность инноваций, показатели эффективности, доход, расходы.

Pidlypna R.P. **Features of determining the economic efficiency of innovation**

Among the foreign methods of analysis conducting of innovative activity for the enterprises of different spheres of activity one of basic directions is an analysis of efficiency of innovations, which is characterized by the system of indexes, that represent end-point of realization, and also correlations of results and charges, conditioned by development, production and exploitation of innovations is considered. The features of determination of economic efficiency of innovations are considered.

Keywords: innovative activity, enterprise, efficiency of innovations, indexes of efficiency, profit, charges.

УДК 330.322.1

Викл. О.В. Фурсіна –
Львівський інститут економіки і туризму

ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ТА МЕХАНІЗМИ ЙОГО АКТИВІЗАЦІЇ

Досліджено теоретичні основи, характерні риси та особливості венчурного інвестування, його місце у національній економічній системі. Досліджено особливості венчурного підприємництва та класифіковано його форми. Виконано аналіз зарубіжного досвіду венчурного підприємництва, визначено особливості та характерні риси моделі венчурного інвестування в Україні. Обґрунтовано концептуальні положення та складові організаційно-економічного механізму венчурного інвестування.

Ключові слова: інвестиції, венчурне інвестування, венчурне підприємництво, венчурний капітал, венчурний фонд.

Постановка проблеми. Сьогодні на зміну концепції "економіка масштабів" закономірно приходить "економіка різноманіття" чи "штучна економіка", що визнає прийнятним для ринку й економічно ефективним випуск широкого кола новостворюваних високотехнологічних товарів малими партіями чи замовлених споживачами одиничних товарів з особливими властивостями. Іншими словами, формуються сприятливі умови для зміцнення конкурентоспроможності невеликих фірм, у яких задіяні венчурні інвестиції.

Появу венчурних інвестицій пов'язують з недоліками в системі традиційної інвестиційної банківської діяльності і кризою ставлення корпоративних і інституціональних інвесторів до наявних на той період способів вкладення: у високонадійні банківські інструменти, державні облігації й акції "блакитних фішок". Проблема полягала в надмірній (для ери виникнення і бурхливого розвитку високих технологій у комп'ютерній сфері) консервативності функціонуючих інвестиційних і банківських інститутів. Останні були не в змозі оцінити потенціал нових інвестицій, ступінь їхньої майбутньої ролі і впливу на всю економічну систему, коли світова економіка опиниться перед вирішенням складних (для традиційних ринкових підходів) проблем.

Цілком очевидно, що ризикованість та невизначеність нововведень не знаходить підтримки щодо інвестування у традиційних фінансових інститутах через нестачу фактичних матеріалів по фінансових перспективах високоризикових проектів. І хоча технічні прикладні ідеї в цій області множилися і розвивалися, проте вкладення в ці підприємства ніколи не заохочувалися у фінансовому середовищі. Саме тому і було створено новий, здатний обійти всі обмеження інститут, що, напевно, супроводжує будь-яку науково-технічної революцію. У такий спосіб і з'явилися венчурні інвестиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та особливості інвестиційного забезпечення економічної діяльності та функціонування венчурного капіталу досліджено у працях провідних вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких: В. Амітан, Л. Антонюк, С. Аптекар, А. Батура, Б. Буркинський, П. Гулькін, А. Дагаєв, І. Дворжак, В. Денисюк, П. Джонсон, П. Друкер, С. Ємельянов, Н. Іванова, П. Ковалишин, С. Комлев, Т. Косова, Я. Кочишова, Л. Купріянов, А. Кучеров, Н. Лайанг, Є. Лазарєва, М. Мермонт, Г. Орлова, А. Поручник, С. Прауз, П. Прохазка, І. Рудакова, Дж. Сабарінатха, А. Садєков, Л. Федулова, Н. Фролова, Х. Чесброу, М. Чумаченко, М. Шарко та ін.